

Копан О. В. - провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Проблеми боротьби з корупцією є об'єктом детального розгляду політиків і науковців, державних і громадських організацій, які роблять свій внесок у загальну справу розбудови правової, демократичної, соціальної держави. Відповідно, мета протидії корупції збігається з проблемами державотворення України і полягає у здійсненні соціально-економічних, політико-правових, організаційно-структурних заходів у напрямі всебічного забезпечення потреб та інтересів громадян щодо безпеки. В умовах сучасної світової економічної кризи корупція суттєво перешкоджає проведенню економічних реформ в Україні, блокує надходження інвестицій і допомоги Міжнародного валютного фонду та руйнує процес становлення ринкових інститутів держави. Своєю чергою, економічна злочинність, передусім організована, спираючись на корупційне підживлення, створює реальну загрозу національній безпеці України, негативно впливає на соціальні, правові, політичні та міжнародні відносини. Тому, проблема ефективної боротьби з корупцією є одним із невідкладних завдань керівництва держави, органів державної влади, місцевого самоврядування і громадськості, адже корупція чинить руйнівний вплив на всі сфери життя суспільства.

Корупція в її широкому змісті - це синтезоване соціальне і кримінологічне поняття. Упровадження в антикорупційну стратегію поняття корупції як конкретного виду протиправного діяння не має призводити до звуження сфери його застосування на практиці, зведення протидії корупції виключно до застосування публічно-правових засобів.

Система управління у сфері боротьби з корупцією має бути ефективною, тому передбачається застосування різнобічних форм соціальної діяльності, соціальних технологій, усіх можливих варіантів досягнення мети найвищого порядку, визнаних у соціально-політичному аспекті справедливими і доцільними. Критерій, закладений у цю формулу, відпрацьовувався досвідом соціальної діяльності, здобутим не завжди із застосуванням наукового апарату, тобто не на засадах раціонального пізнання в чистому вигляді.

Зміст національної безпеки в аспекті протидії корупції полягає в тому, що вона в процесах регулювання суспільних відносинах слугує загальним фактором, який об'єднує людей, критерієм оцінки соціальної інтегрованості членів суспільства, оцінки рівня його справедливості.

Зворотним боком цього процесу є деструктивність, коли соціально-політичні конструкції протидії корупції, віддалені від дійсності та людини, стають підґрунтям тоталітарно-догматичних програм

перебудови суспільства, загального плану обману суспільства, маніпулювання ним.

Професор Д. І. Дубровський, автор монографії «Обман», стверджує, що обман є засобом захисту і реалізації інтересів як окремих особистостей, так і груп, класів, народів і держав. Обман можна розглядати і як функції соціального інституту (державного органу, відомства, громадської організації тощо). Обман може слугувати однією з форм проявів соціальних протиріч, висловлюючи егоїстичне відокремлення, конкуренцію, а також усілякі способи досягнення своїх інтересів і цілей за рахунок інших або всупереч бажанням інших. «Одна з найважливіших соціальних функцій обману полягає в тому, що він здатний забезпечувати можливість збереження готівки комунікативних структур в умовах розбіжних або практично несумісних інтересів» [1, с. 18].

У межах функціонування національної системи боротьби з корупцією потрібно враховувати складності соціально-політичного, соціально-психологічного характеру, які може створювати її використання зі злочинною метою як для системи, так і суспільства в цілому.

До потенціальних соціально небезпечних, руйнівних аспектів функціонування такої складної системи в умовах інформатизації суспільства можна зарахувати:

1) визначення кібернетичним шляхом кількісного та якісного показників інформації, необхідної для організації стабільного управління в соціальній сфері, що передбачає обробку її засобами комп'ютерної техніки у цифровому і графічному вигляді, сприйняття в опосередковано-віртуальному вигляді як суб'єктом, так і об'єктом управління. Наявність у користувача інформації злочинної мети і можливостей маніпуляції нею шляхом використання заздалегідь неправдивої інформації, спираючись на властивість індивіда і соціальних систем сприймати її засобами віртуальних моделей насильства, надає можливість підпорядковувати їхню волю;

2) віртуальна модель насильства, яка законспірована під конститутивний механізм соціального регулювання (організаційно-функціональну структуру управління) виступає у вигляді кібернетичного механізму маніпулювання, стимулювання прийняття неправильних, тому і небезпечних рішень шляхом упровадження формули віртуальної безпеки. Небезпека - це лише результат викривлення суб'єктивного сприйняття інформації;

3) передбачає створення і функціонування єдиного злочинного центру з багатьма прямими і зворотними зв'язками, дозуючого інформацію і підготовлюючого її для використання індивідом і суспільством. Центр претендує на системність інформації, яка дає уявлення про її об'єктивність;

4) кібернетичний механізм маніпулювання спрямований на те, щоб перетворити людину на об'єкт використання інформації, яка піддається цензурі;

5) кібернетична модель організації структури управління буде нести в собі небезпеку в тому разі, коли технологічні методи інформаційної сфери, інформація як основний засіб спілкування соціуму з оточуючим світом поставлені у вершину кута всієї піраміди соціального управління. Такий порядок управління при отриманні нелегального доступу до технологічних інформаційних каналів робить можливим використання всієї системи управління зі злочинною метою при відносному віддаленні злочинця від офіційних інститутів;

6) технологічний розвиток інформаційних систем надає можливість доводити інформацію засобами віртуальних технологій до механізму наркотичного одурманювання мас, створювати віртуальну модель суспільства, руйнувати соціальні інститути і приховувати від громадськості дійсні цілі, існування тіньового, нелегального центру управління, що, по суті, є злочином;

7) організаційна структура управління соціальною системою за своїм змістом потребує специфічного інструментарію оперування інформацією - інформаційних технологій. Неконтрольований доступ до них передбачає можливість використання їх із злочинною метою, причому їхня закритість для критики - це також умови для злочину;

8) створення глобального інформаційного простору, який сягає за межі певної організаційної структури управління, ускладнює механізм самозахисту суб'єкта суспільних відносин від злочинного посягання на його права за рахунок великої кількості інформаційних зв'язків, які важко піддаються контролю.

Обстоюючи позиції недопущення обману в соціальному управлінні, жодним чином не можна стверджувати, що існуюча система протидії корупції є остаточним критерієм раціональності. Те, що постає дивним чи неможливим у межах прийнятої у визначений час моделі соціального управління, може бути відпрацьоване й усвідомлене на іншому рівні вихідних положень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дубровський Д. І. Обман. Філософсько-психологічний аналіз / Д. І. Дубровський. - М. : РЕЙ, 1994. - 120 с.